

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 27 Ocak 2015

Umudun Kılıcımları

Bu haftaya damgasını vuran ve hepimizin yakından takip ettiği birbiriyle çok yakından ilintili üç gelişme oldu. Sırayla *Ekonomi Politik* köşesine taşıyorum:

Avrupa Merkez Bankası (AMB) Mart 15'ten başlayarak ayda 60 milyar avroluk bir tahvil alım programına girişeceğini ilan etti. Toplamda 1.1 trilyon avroya ulaşması beklenen bu operasyon, küresel finans sistemine (öncelikle bankalara) 1.1 trilyon avro taze nakit para aktarılması anlamına gelecek. Coşku ve umutsuzluk bir arada.

“Coşku”, zira Avrupa bankaları döndürülemeyen borç tehlikesine karşı rezervlerini arttırarak kendilerini güvence altına alabilecekler. Trilyonlarca avroluk rezerv tutarına rağmen finans sermayesinin nakit para iştahının ardı kesilmiyor. Taze likit para aynı zamanda finansal spekülasyonun kumarhane masalarında “oyunun” bir kez daha sürdürülmesi demek. Piyasa “oyuncuları” da iştahla bu haberi beklemekteydi. Diğer yandan, “sıfır alt sınırına” dayanmış faiz oranlarına karşın Avrupa’da ekonomileri canlandıracak, ivmelendirecek talep eksikliğinin sürmekte olduğu; ve ayda 60 milyar avroluk para basma işleminin şirketlerin yatırım ve hanehalklarının tüketim talebine yansımadağı sürece reel ekonomiye herhangi bir katkısının olamayacağı çok açık biliniyor. Dolayısıyla, Avrupa’da süregelen krizin ana nedeni talep eksikliğinden kaynaklanmakta. Ancak, talebi canlandıracak gelir artışlarının sağlanması, kemer sıkma” ve “rekabetçi Avrupa” yaratma fanatisizminin dogma kalıpları nedeniyle olanaklı değil.

Örneğin, benzer operasyonların gerçekleştirildiği ABD ekonomisinde, FED’in parasal genişleme operasyonları sonucunda para piyasalarına aktarılan 3 trilyon dolarlık taze paraya rağmen, Amerikan milli gelirinde anlamlı bir artış sağlanmadığı, işsizlik oranındaki gerilemenin de çoğunlukla işgücü piyasasına katılım oranındaki düşüşten kaynaklandığı bilinmekte. 10 Aralık tarihli “*Bretton Woods’un 70 Yılında Fed Ne Yapsın?*” yazımızda bu konuyu işlemiş ve merkez bankalarının reel ekonomilere ulaşmadaki çaresizliğini “*tarihin sonu*” diye nitelendirmiştik. Dolayısıyla, 1.1 trilyon dolarlık Avrupa parasının aslında kime ve hangi amaçlara (finansal kumar oyunlarına) yarayacağını kestirmek güç değil.

Diğer yandan, ABM’nin söz konusu kararından “yararlanmak” için öngörülen “aşırı borçlu olmamak” koşulu nedeniyle, aslında bir canlandırma paketine en muhtaç durumda olan komşumuz Yunanistan ile İspanya’nın söz konusu paketten yararlandırılmayacağı anlaşılıyor. Oysa, yüzde 25.5’lik açık işsizlik oranı; (genç istihdam işsizliği yüzde 49.6) ve kriz öncesine görece yüzde 26’yı bulan üretim kayıplarıyla Yunanistan ekonomisinin ana sorunun reel ekonomisinin canlandırılması olduğu bilinmekte. Oysa, AB-ABM-IMF *troykasının* fanatik kemer sıkma dogmatizmi, halkın reel gelirindeki aşınmayı giderek daha da şiddetlendirmekten başka bir sonuç yaratmamakta.

Yunanistan’ın 317 milyar avro düzeyindeki borcu, “kemer sıkma” politikaları sayesinde 5 sene öncesine göre 13 milyar avro azaltılabılmış. Ancak, söz konusu politikaların yol açtığı ekonomik çöküntü nedeniyle borç stokunun milli gelire oranının yüzde 175’e fırlamış olduğu

gözleniyor. Oysa 5 sene öncesi borç oranı yüzde 113 idi. Bu “karanlık” gözlemler altında, sürekli artan borç yükünün yarattığı kötümserlik ile birlikte düşünüldüğünde Yunanistan özel sektör şirketlerinden yatırım harcamalarının arttırılmasını beklemek gerçekçi değil. Dolayısıyla, Yunanistan’da öncelikle borç sorununun çözülmesi gerekiyor; bir yandan da ekonomiyi canlandıracak tek kaynağın devlet harcamalarının arttırılması sayesinde gerçekleşebileceği anlaşılıyor.

Sol partiler koalisyonu *Syriza*’nın kemer sıkma politikalarını reddederek, kamu harcamalarını ve halkın reel gelirini arttıracak politikaları izleyeceğini ilan eden programı büyük bir seçim zaferine imza atmış durumda. *Syriza*, emeklilik maaşlarının ve asgari ücretin arttırılması yoluyla hanehalkı gelirlerinin yükseltilmesini; vergi kayıplarının azaltılmasını ve kamu yatırım harcamalarının arttırılmasını savunan geleneksel bir genişleyici ekonomi paketi izlemeye hazırlanıyor. *Syriza* ekonomi kurmayları, bu paketin maliyetinin 13-17 milyar avro civarında olduğunu ve aylık 60 milyar avroluk para basma operasyonundan çok daha ucuz; ve daha önemlisi, sonuçlarının çok daha kesin ve olumlu olacağını vurguluyorlar.

Yunan halkı, “*hiç bir şeyden korkumuz yok, korkunun kendisinden başka*” sloganıyla Avrupa’da yeni bir sayfayı aralamış durumda. Ege’nin diğer yakasında, ülkemizde ise **Birleşik Metal İş** Sendikasına bağlı işyerlerinde örgütlü 15 bin işçi 29 Ocak’ta MESS’e bağlı 42 fabrikada greve çıkmaya hazırlanıyor. Umudun kıvılcımları (denilebilir ki bir kez daha) alevleniyor.

Sermaye’nin korkusu ise Yunanistan’ın *Syriza*’nın kemer sıkmayı reddeden, kamu ve emek ağırlıklı genişleyici politikaları sayesinde hızla toparlanması ve işsizliği azaltması; ve böylelikle diğer çevre ülkelerine de *örnek* oluşturması.

Marx’ın vurguladığı üzere, “sermayenin” sadece teknik bir üretim faktörü değil; aynı zamanda “sosyal bir ilişki” olduğunu unutmamamız gerekiyor.